

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Joann Klaas

**POPULISM TRUMPI KÕNEDES
VALIMISKAMPAANIA JA VALITSEMISE
AJAL**

Bakalaureusetöö

Juhendajad: Kats Kivistik, Phd
Alar Kilp, Phd

Tartu 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

Kaitsmine toimub ...../kuupäev/ kell ...../kellaaeg/
...../aadress/ auditooriumis ...../number/.

Retsensent: ..... /nimi/ (...../teaduskraad/),
..... /amet/

Lääne demokraatiaid on viimastel aastatel üha rohkem iseloomustanud populistlike tegutsejate kasvav populaarsus. Kuigi Ameerika Ühendriikide presidenti Donald Trumpi on peetud äärmuslikuks populistiks, ei nõustu antud väitega mitmed õpetlased. Populistlikke liikumisi on esinenud lähiajaloo mitmetes eri asukohtades, kuid ainuke siduv omadus on neil kõigil antielitaarsus ning rahvakesksus. Kasutades Matthijs Rooduijini ning Teun Pauwelsi populismi uurimise kombineeritud kvantitatiivse sisuanalüüsi ning kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodeid, leiti, et Trumpi puhul on tõepoolest tegu kõikide analüüsitud ajaperioodide vältel võrdlemisi populistliku fenomeniga. Riigimehe populistlikkuse keskmine osakaal avalikes kõnedes püsis aja jooksul võrdväärset tasemel Euroopa kõige populistlikumate erakondade näitajatega. Ka kvalitatiivne sisuanalüüs kinnitas püsiva eliidivastase ning rahvakeskse temaatikaga Trumpi vankumatut populismi. Kuigi Donald Trumpi tuumikideed avalikes kõnedes kandusid edasi igasse analüüsitud ajaperioodi, tõusis üldvalimiste aegu eliidivastatus, mis avaldus peamiselt Clintonite kriitikana. Kui enne valituks saamist rõhutas Trump, et suur osa kodanikest on traditsiooniliste poliitikute poolt ära unustatud ning jäetud võimuta, siis presidentuuri ajal hakkas riigipea toonitama kiriku, perekonna, kogukonna ning iga iniviidi olulist rolli eduka riigi jätkusuutlikkuses.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. POPULISMI MÕISTE.....	7
1.1 Populismi uurimises leiduv kasu	7
1.2 Populismi eri tahud.....	9
1.3. Populismi tuumikidee	11
2. METOODIKA	13
2.1 Uurimismudel	13
2.2 Kasutatavad andmed.....	14
3. ANALÜÜS.....	15
3.1 Kvantitatiivse sisuanalüüsi tulemused.....	15
3.2 Kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemused.....	18
KOKKUVÕTE.....	26
KASUTATUD KIRJANDUS	29
THE DEVELOPMENT OF DONALD TRUMP’S POPULIST RHETORIC OVER THE COURSE OF HIS CANDIDACY AND PRESIDENCY	32
LISAD	34

SISSEJUHATUS

Tänase Euroopa ning Atlandi-ülesel poliitmaastikul on üha rohkem edu saavutamas populistlikud liikumised. Michael J. Sandel on kirjutanud, et käes on ohtlik aeg demokraatiale. Venemaa, Türgi, Ungari, Poola ning paljud teised esialgselt demokraatiale kaldunud riigid on täna üha rohkem muutumas autoritaarseks. Sandel peab ka Donald Trumpi tõsiseltvõetavaks ohuks Ameerika põhiseaduslikele alusväärtustele (Sandel 2018). Riigikogu liige Küllicki Kübarsepp väitis OSCE Parlamentaarse Assamblee plenaaristungil, et organisatsioon peab aitama populismi võidukäiku peatada ja demokraatlike väärtusi kaitsta. Need väited viitavad justkui kriisiolekule, millest tuleks võimalikult kiirelt väljuda (Kübarsepp 2016). Cas Mudde sõnul aga polnud Trumpi puhul esialgselt tegu populistiga, kuid temast on ajapikku kujunenud populistlik liider. Trumpi algne poliitiline sõnavara oli küll eliidivastane, kuid ei kaasanud samaaegselt rahvakesksust (Friedman 2017). Robin Tolmach Lakoff aga ei pea Trumpi populistlikuks poliitikuks, kuna populistid omavad kindlaid tuumikideid või väärtushoiakuid, mida Trumpist välja ei joonistu (Lakoff 2017:599).

Seletused Trumpi poliitilisest olemusest varieeruvad märkimsväärselt. Käesoleva bakalaureusetöö üheks missiooniks on proovida lahti mõtestada hetke ühe aktuaalsema ning võimsama poliitiku tegutseja poliitilist olemust. Kas ärimehesest presidendi mõttekäigud on tõepoolest äärmuslikud ning mõõdukast populismist eralduvad või on tegu siiski tervisliku demokraatilise anomaaliaga. Lisaks sellele uuritakse, kuidas on muutunud Donald Trumpi retoorika valimiskampaania algusest kuni tänaseni. Teisisõnu võrreldakse populismitunnuste esinemist valimiskampaania ning valitsemise ajal peetud kõnedes. Kuna eelmainitud autorid väidavad, et Trumpi puhul pole tegu nii puhtalt populistliku riigimehega, kui seda laiem üldsus eeldab (Friedman 2017) (Lakoff 2017:599), lähtutakse käesolevas uurimistöös hüpoteesist, et Ameerika Ühendriikide president Donald Trump kui populistlik fenomen poliitmaastikul pole unikaalne ega tõsiseltvõetav oht demokraatiale.

Antud uurimistöös teoreetiline tagapõhi tugineb erinevatele populismi uurinud teaduslikele artiklitele, mida kombineerides proovitakse lahti mõtestada laialdaselt ning

kohati teadmatult kasutustleidev populismi mõiste. Töö empiirilises osas analüüsitakse Donald Trumpi avalike kõnesid alates 2016. aasta valimiskampaania algusest kuni tänaseni. Kõnede transkriptsioonid saadakse *Factbase* kodulehelt. Uurimismetoodikaks on kombineeritud uurimismudel, mis hõlmab kvantitatiivset andmeanalüüsi ning klassikalist kvalitatiivset sisuanalüüsi. Uurimismudel põhineb Matthijs Rooduijni ning Teun Pauwelsi artiklil „Measuring Populism: Comparing Two Methods of Content Analysis“.

Kuna populismi peetakse väga kontekstispetsiifiliseks ning hinnanguliseks fenomeniks (Uudelepp 2015), on käesolevas bakalaureusetöös oluline roll ka kvalitatiivsel sisuanalüüsil. Analüüsides iga kõne sisu eraldi, ei jäe tähelepanuta erineva sõnastusega, kuid sarnase mõttega lõigud. Sisuanalüüsi mõõtühikuks kasutatakse paragrahvi, kuna tegemist on üldjuhul üksiku ning kindla mõtte argumentatsiooniga, mida on võimalik edukalt teistest lõikudest eraldada (Rooduijn et Pauwels 2011:1275).

Käesoleva uurimistöö esimeses osas proovitakse mõtestada lahti populismi olemus ning selle uurimise võimalikkus ning mõttekus. Töö teises osas tutvustatakse empiirilises osas kasutatavat metoodikat ning uuritavaid andmeid. Uurimistöö kolmandas peatükis viiakse läbi Trumpi avalike kõnede kvantitatiivne ning kvalitatiivne sisuanalüüs. Tekstide kõrvutamisel proovitakse leida vastust küsimusele, kas ja kuidas on ajapikku muutunud Donald Trumpi retoorika, jälgides eelmainitud mudeli põhjal määratud populismi esinemist ning töö esimeses osas väljatoodud peamiste teoreetiliste omaduste ühtivust.

1. POPULISMI MÕISTE

Populismi on tihti peetud üsna ebamääraseks kontseptsiooniks. Raamatu „Populism“ autor Paul Taggarti sõnul on tegu laialivalguva ja subjektiivse mõistega, mida kasutatakse erinevate nähtuste kirjeldamiseks (Alvares 2016:48). Mõiste lahtimõtestamise subjektiivsust kinnitab ka Rafael Riedel, kes on kirjutanud, et positiivne meelestatus liberaaldemokraatiasse ning pluralismi toob kaasa teatud negatiivsed hinnangud populismist. Õpetlased, kes aga peavad demokraatiat pigem ühe suure huvigrupi või enamuse võimuvahendiks, aktsepteerivad populismi ja populistlike poliitikuid rohkem (Riedel 2017:288).

Paul Taggarti ning Margaret Canovani sõnul ei tohiks antud terminit ühemõtteliselt kõigi populistlike sündmuste puhul kasutada (Alvares 2016:48). Proovides koondada kõiki populismiga seonduvaid liikumisi ja ideid ühte raamistikku, saadakse teooria, mis on nii laialivalguv, et sisaldab endas ka kõike muud kui populismi. Selline uurimismeetod on aga olnud siiani Canovani sõnul kõige populaarsem. Seda seetõttu, et uurimist alustatakse üldjuhul ühest fenomenist või enda piirkonnast, kuid pärast teatud omaduste välja selgitamist ja teooria koostamist laienetakse ka teistele populismi ilmingutele või koguni mõistele üleüldiselt. Ühe spetsiifilise populistliku fenomeni mõistmisel võib tekkida pettekujutelm, et omadused ühtivad ka teiste populistlike vooludega (Canovan 1982:545-546). Ka Takis S. Pappas leiab, et kuigi populismi uurimine ja võrdlemine on akadeemilises maailmas viimaste aastakümnete jooksul teinud läbi suure arengu, keskendutakse siamaani liigselt ühe kindla definitsiooni välja töötamisele. Selline raamistik peaks rahuldavalt seletama ära kõiki eri aegadel ja kohtades esile kerkinud populistlike fenomene maailmas, kuid reaalsuses on tegu vaid liberaaldemokraatia anomaaliate uurimisega (Pappas 2016).

1.1 Populismi uurimises leiduv kasu

Kuigi populismi definitsioonid varieeruvad väga laialdaselt ja mõistet peetakse raskesti raamistatavaks, säilib konsensus, et tegemist on millegi aktuaalse ja ühiskonda puudutava fenomeniga. Cas Mudde sõnul tuleks populismi uurida esiteks seetõttu, et populism on kõikjal. Üldiselt peetakse populismi demokraatia ja poliitikaga kaasas

käivaks fenomeniks, aga populistlikud jooned ilmnevad ka inimestes igapäevaelus. See tähendab, et tegemist on sotsiaalsete olendite käitumisse sügavalt juurdunud omadusega (Mudde 2016). Populismi mõõtmise mudeli välja töötanud Matthijs Rooduijn ning Teun Pauwelsi sõnul on populismi mõiste väga relevantne, kuna selle abil on võimalik mõista eri aegadel ja kohtades aset leidvate nähtuste ühiseid jooni ning ajendeid, mida kujundavad poliitilised jõud. (Rooduijn et Pauwels 2011:1273-1274).

Lisaks sellele peetakse populismi ka demokraatiat ohustavaks liikumiseks. Cas Mudde sõnul ei seisne oht populismis endas, vaid pigem populistlikes tegutsejates, kes ebakindlatel perioodidel esile kerkivad (Mudde 2016). Ka Margaret Canovani sõnul peetakse populistlikke liikumisi Euroopas ja Ladina-Ameerikas reaalseks ohuks demokraatiale. Samas jällegi ei saa populism tühjalt kohalt tekkida ning ilma soodustavate tingimusteta ei suudeta inimesi kehtvalt mobiliseerida. Kuna rahulolematust kasvab ja võimendub episoodiliselt, kipuvad ka populismi kõrghetked olema episoodilised (Kilp 2015:77). Kriisiolukorrast kiirelt normaalsuseni taandumise tähtsusele viitavad ka uuspopulistid, kes peavad ennast tõelisteks demokraatideks, ning kelle missiooniks on rahva kätte võim tagasi toimetada (Canovan 2004:244) Sadri Khiari arvates tuleks populistlikke liikumisi uurides pigem hoopis keskenduda vastasosapoolle ehk neile, kelle vastu rahvas on mobiliseerunud. Nii saadakse lisaks rõhutatud rahva probleemidele aimu ka eliidist ehk väidetavast ebademokraatlikust jõust (Poenaru 2017:29-30). Seega avaldub populismi uurimise väärtus eelkõige võimuprotsesside, ühiskondlike sündmuste ning rahvusvaheliste suhete paremini mõistmises.

Kõik vähegi mõjukad ja tähendusrikkad tänapäeva ideoloogiad lubavad ühel või teisel määral järkjärgulist vabaduste tõusu. Tegemist on universaalsete õpetustega, mille sisuks on pikaajaline heaolu kasv kõigile. Kuna aga tegu on järkjärgulise arenguga, peab keegi siiski olema liider ning juhatama teisi õigele teele. Arengu olemus kätkeb endas null-summa mängu, kus kellegi olukord peab halvenema, et kellegi teise jaoks konditsioon paraneks. Ühiskonda juhtivatel jõududel on üldjuhul valjem hääli ning teatud eelis olla *status quo*, mis tähendab, et ülejäänud ühiskonna arvamusi ja väärtusi devalveeritakse. Selline ideoloogiline ainuvõim, mida nimetatakse ka liberaalseks

imperialismiks, on juurdunud nii sügavale ühiskonna mõttelaadi, et ei suudeta või ei nähta vajadust enam mõttekäikudes kahelda. Lähiajaloo on mitmeid näiteid tolelaegselt küll vägagi progressiivseteks, ambitsioonikatest või isegi võimatuteks ideedeks tituleeritud mõttekäikudest ja leiutistest, mis mõne aja möödudes võeti masskasutusse ning ilma milleta täna ei kujutataks oma elu ette (Canovan 2004:245-247). Olgu selleks siis elektrikipirn, sülearvuti, jalgratas, tuumaenergia või vaksineerimine (Edwards 2015) (Nyugen 2016). Populismi uurimisega väljutakse samuti mingil määral ühiskonda vundamenteeritud stamp-mõttelaadist ning avatakse meel alternatiivsetele ideedele.

1.2 Populismi eri tahud

Kuna mõistega „populism“ saab viidata mitmetele väga erinevatele fenomenidele ja sündmustele, peaks iga katse definitsiooni leidmisel olema suunitletud eelkõige mõiste kitsendamisele. Margaret Canovan on toonud välja kaks erinevat strateegiat, kuidas populismi uurida. Esimene viis, mida võib nimetada ka strateegiaks A, on katse kõiki erinevaid populismi juhtumeid koondada ühtse teoreetilise raamistiku vahele. Neid kõiki sündmusi peaks siduma sarnased põhiomadused ning ühiskondlikud tingimused selle tekkeks. Selline lähenemine proovib demonstreerida ühtsust esmapilgul varieeruvates uurimisobjektides. Canovan on võrrelnud seda strateegiat ka kui füüsiku tegevust laboris, kes uurib küll erinevaid materjale, kuid molekulaarsel tasandil on tegu sarnaste struktuuridega (Canovan 1982:545).

Canovani arvates ei olegi mõistlik populismile ühtset selgitust leida, kuna see hõlmab liiga palju erinevaid juhtumeid ja ühiskondlike protsesse. Seega pakub ta välja Strateegia B. Tegemist on fenomenoloogilise lähenemisega, mille peamiseks eesmärgiks on lihtsalt kirjeldada, mitte seletada ja luua kõikehõlmavat teooriat. Kui strateegia A oli justkui erinevate materjalide võrdlemine struktuuraalsel tasandil, siis strateegia B puhul kogutakse erinevad materjalid kokku sarnastesse gruppidesse, ning ei eeldata eri gruppide puhul otseselt kattuvaid omadusi (Ibid:550-551).

Canovan on toonud välja seitse erinevat populismi voolu:

1. Põllumeeste populism (Ibid). Peamiselt Ameerika Ühendriikides 1890ndatel kuni 20. sajandi alguseni levinud majanduskriisi langenud põllumeeste liikumine pankade, raudteede ja ühiskondliku eliidi vastu (Suurkask 2012).
2. Revolutsiooniline intellektuaalide populism. Vasakpoolne, põllumajandusliku sotsialismi ja talupojakultuuri idealiseerimine, mis vastandus läänelikule kapitalistlikule majandusmudelile. Kõige eredam näide sellisest populismist on 19. sajandi Venemaa narodniklus, mis tekkis haritlaskonna seas, kes proovis kehtestada kommunistlikku ühiskonnakorda (Canovan 1982:550-551).
3. Talupoegade populism. Rohujuuretasandil levinud talupoegade liikumised vaba maa ja isikliku vabaduse nimel, mis eelistasid väikemaaomanike, ühistuid ja traditsionalismi kapitalistidele, bürokraatidele ja sotsialistidele. Üheks näiteks sellisest voolust on kahe maailmasõja vahel Euroopas levinud nn Roheline liikumine talupoegade parteide näol (Ibid).
4. Populistlikud diktaatorid. Karismaatilised liidrid, kelle võim tuleneb nende oskusest inimmasse mõjutada. Canovan on välja toonud Argentiina presidendi Juan Peroni ning 20. sajandi USA poliitiku Huey Longi, kuid ilmselt laieneb see klassifikatsioon ka teistele edukatele demagoogidele (Ibid).
5. Populistlikud demokraadid. Poliitikud, kes organiseerivad liikumisi ning skeeme, mis muudavad valitsust otseselt vastutavaks rahva heaolu üle. Rahvale antakse võimu rahvaalgatuste, referendumite ja saadikute tagasikutsumise võimaldamisega. Seda voolu illustreerib kõige eredamalt Šveitsi otsedemokraatia (Ibid).
6. Reaktsiooniline populism. Poliitikute katse ära kasutada lõhestunud ühiskonda iseloomustavat arvamuste polariseeritust. Näiteks saab tuua rändekriisi tulemusel esile kerkinud pagulastemaatikat, milles jagunevad ühiskonna vaated selgelt kaheks (Ibid).

7. Poliitikute populism. Laiahaardeparteid või –liidrid (nn *catch-all*), kes rõhuvad „rahva“ tähtsusele ning proovivad eemalduda traditsioonilistest poliitikatavadest ning poliitilistest tegutsejatest. Canovan on välja toonud näidetena Charles de Gaulle ja Jimmy Carteri, kuid selle alla kuuluvad ka enda haldusüksuses ainuvõimule kalduvad parteid ning poliitikud (Canovan 1982:550-551).

1.3. Populismi tuumikidee

Canovani hinnangul ei ole eelmainitud liikumistel ühtset ideoloogiat, majanduslikku visiooni ega toetajaskonda. Kõiki neid fenomene samas aga ühendab sarnane retoorika, mis on antielitaarne ning „rahvast“ ülistav. Populistlikud poliitikud positsioneerivad „tavakodaniku“ poliitika keskse tähtsusega üksuseks. Samaaegselt aga ollakse vaenulikud poliitilise, majandusliku ja kultuurilise eliidi suhtes, kes on ainukeseks tõkkeks rahva võimukandja staatusesse pürgimisel (Canovan 1982:552) (Mudde 2016). Rahva ülistamisele võivad viidata sellised märksõnad nagu: **rahvas, rahvus, avalik arvamus, valijaskond, valijad, meie, kultuur, ühiskond, kommuun, maksumaksja, hääletaja, otsedemokraatia, meie riik, tööline, töölisklass** jms. Kuna käesolevas bakalaureusetöös keskendutakse Trumpile ning Ameerika Ühendriikidele, lainevad indikaatoriteks ka **Ameerika, ameeriklane, patrioot, kristlane** jne. Eliidivastasust võivad indikeerida märksõnad **reetma, petma, arrogantsus, lubadused, eliit, valitsev kord, pettus, vale, lobbistid, establishment, korruptsioon, režiim, tõde, tunnistama, ebademokraatlik, vastutama**. Käesoleva uurimistöö temaatika tõttu viitavad sellele ka märksõnad **doonorid, Hillary, Clinton, Obama, Washington, political hacks** jms.

Ka Alar Kilp on kirjutanud, et populismile ainuomaseks tunnuseks on vastandumine elitarismiga, mis demokraatlikus kontekstis tähendab vastandumist elitaarse esindusdemokraatiaga: “Populistid vastanduvad demokraatliku poliitilise eliidiga, elitaarse demokraatia käsitlesega ning teinekord esindusdemokraatia kui sellisega ka üldiselt. Populistid kas mobiliseerivad inimesi esindusinstituutide ja parlamendierakondade vastu või väljendavad tunnet, et esinduskogul põhinev poliitika rahva tegelikke ootusi ja taht ei esinda.” Populismile on Kilbi sõnul ainuomane ka ühtsena ettekujutatud rahva ehk “tavakodanike” tahte, ootuste, tajude ja hirmude esindamine ja väljendamine. Kilp kirjutab, et: “tegelikkuses ei pruugi rahvas tahta ega

tunda end kuigi ühtselt ning ka see, keda populistid rahva all silmas peavad, ei lange kokku elanikkonna või kodanikkonna koostisosade summaga. Populistid konstrueerivad selle rahva, kes nende väitel on poliitilisest protsessist kõrvale jäänud (välistatud) või on poliitilistest arengutest ohustatud. Populism ideoloogiana käsitleb rahvast alati ühtsena ning esindab rahvast kui demokraatlikku suverääni, mitte mõnda kildkondlikku huvi” (Kilp 2015:76).

Kuigi populismile kui üldmõistele, mis iseloomustaks kõiki maailmas eksisteerinud populistlikke liikumisi, on raske lisanduvaid ühtseid tunnuseid leida, on Kilp leidnud ka kolmanda populismi põhitunnuse, milleks on kriisitunnetus. Kilbi sõnul mõtestavad populistid hetke olukorda kriisina, mille kohaselt, „nii nagu on, ei ole hästi” ning „nii nagu on olnud, enam edasi minna ei saa” (Kilp 2015:76). Minu arvates aga pole tegemist populismile ainuomase aspektiga. Hetke olukorda võivad kriisina ka tunnetada elitaarsed ning rahvale mitte keskenduvad poliitilised tegutsejad. Ka “tavakodanikud”, kes avaldavad meelt ja arvavad, et ühiskonnas on midagi valesti, ei pruugi kohe olla populistid. Lisaks sellele võib populism olla ka rahvast mobiliseeriv kaudne organisatsioon, asjaajamise stiil ning “õhuke ideoloogia” (Rooduijn et Pauwels 2011:1273). Kuna aga antud töös lähtutakse populismi võimalikult kitsast definitsioonist, ei ole nende teoreetiliste raamistike edasine käsitlemine aktuaalne.

2. METOODIKA

Populismi on tihti peetud üsna ebamääraseks kontseptsiooniks, mida kasutatakse erinevate nähtuste kirjeldamiseks. Antud asjaloost tulenevalt on fenomeni uurimine ning empiiriline kaardistamine alles lapsekingades (Rooduijn et Pauwels 2011:1272). Populismi uurimisel kasutatakse kõige rohkem klassikalist kontentanalüüsi. Eesti poliitmaastikuga on tegelenud Poliitikauuringute Keskus Praxis, mis on eelistanud kontentanalüüsi metoodikat Eesti erakondade valimisplatvormide uurimiseks (Uudelepp 2015).

2.1 Uurimismudel

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on uurida, kuidas aastate vältel on Donald Trumpi populistlikkus ning sõnumite sisu muutunud. Selle jaoks analüüsitakse riigipea avalikke kõnesid nii valimiskampaania kui ka valitsemise ajal. Kuna kõnede hulk ning sisuline maht on erakondade valimisplatvormide tekstidest kordades suurem ning populismi puhul on tegu väga hinnangulise fenomeniga, ei peetud antud bakalaureusetöö raames klassikalise kontentanalüüsi teostamist otstarbekaks. Seetõttu kasutatakse uurimismetoodikana kombineeritud uurimismudelit, mis hõlmab kvantitatiivset andmeanalüüsi ning klassikalist kvalitatiivset sisuanalüüsi. Uurimismudel põhineb Matthijs Rooduijni ning Teun Pauwelsi artiklil „Measuring Populism: Comparing Two Methods of Content Analysis“.

Mudeli esimeseks sammuks on populistlikke sõnade ning mõtete koondamine sõnastikku. Seejärel analüüsitakse kõnede sisu ning hoitakse silma peal eelnevalt välja toodud märksõnade ning teoreetilise raamistiku esinemisele. Kui paragrahv sisaldab nii rahvakesksust kui ka eliidivastasust, liigitatakse lõik populistlikuks ning seejärel leitakse teksti populistlikke paragrahvide sisaldus. Pärast seda on võimalik tekste võrrelda ning kõrvutada saadud tulemusi esimeses peatükis leitud teoreetilise baasiga. Sisuanalüüsi mõõtühikuks kasutatakse paragrahvi, kuna tegemist on üldjuhul üksiku ning kindla mõtte argumentatsiooniga, mida on võimalik edukalt teistest lõikudest eraldada (Rooduijn et Pauwels 2011:1275).

Populismi peetakse väga kontekstispetsiifiliseks ning hinnanguliseks fenomeniks (Uudelepp 2015). Sestap on käesolevas bakalaureusetöös oluline roll ka kvalitatiivsel sisuanalüüsil. Analüüsides iga kõne sisu eraldi, ei jää tähelepanuta erineva sõnastusega, kuid sarnase mõttega lõigud.

2.2 Kasutatavad andmed

Uuritavad kõned jagunesid kolme ajaperioodi:

1. Vabariikliku partei eelvalimised 2015. a juunist kuni 2016. a juunini
2. Üldvalimised 2016. a juulist kuni 2016. a novembrini
3. Presidentuur 2017. a jaanuarist kuni tänaseni (analüüsitud kuni aprilli kõnedeni).

Nendel ajaperioodidel pidas Trump kokku üle 320 kõne, mille transkriptsioonid ning videod on *Factbase* veebilehel kättesaadavad. Antud bakalaureusetöös võeti uurimise alla umbes 10% kõikidest kõnedest ehk ligikaudu iga kümnes kõne igas ajaperioodis. Suurem valim ei oleks olnud piiratud ressursside ja ajaakna tõttu selle töö raames realistlik. Lisaks sellele saab põhjendada valimi teatud kitsendamist ka eeldusega, et kandidaadi kampaaniaaegsed tuumikideed iga kõne järel täielikult ei muutu. Samas võib selline valim kaasa tuua teatud juhuslikkuse. See tähendab, et analüüsi sattunud kõned võivad oma äärmuslikkuse või siis malbusega maalida mittetäieliku kuvandi USA riigipea populistlikkusest. Seda puudust proovitakse parandada analüüsis ilmnevate anomaaliatega täiendava uurimisega.

3. ANALÜÜS

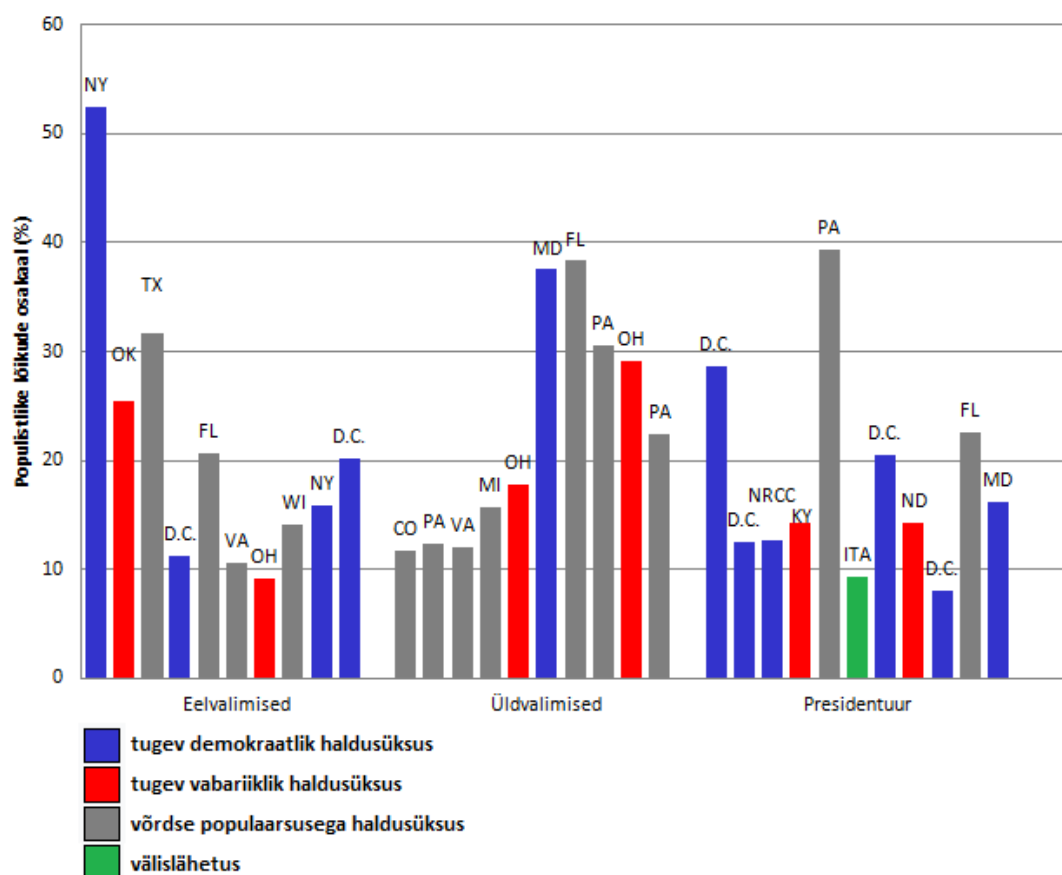
Uurimaks, kuidas Donald Trumpi populistlikkus ning edastavate sõnumite sisu on ajapikku muutunud, analüüsiti USA riigipea avalikke kõnesid. Populistlikkuse mõõtmisel lähtuti põhimõttest, et kui analüüsitav lõik sisaldab endas nii elidivastasust kui ka „tavakodaniku“ ülistamist, liigitati mõttekäik populistlikuks.

3.1 Kvantitatiivse sisuanalüüsi tulemused

Vabariikliku partei eelvalimiste perioodi kõige kõrgema populistlike mõttekäikude sisuga kõneks oli ülekaalukalt New Yorkis peetud kandideerimisest teatamise kõne, kus üle poolte ehk 52,5% lõikudest kvalifitseerusid populistlikuks. 12. märtsil aastal 2016 Cleveland, Ohios olnud kõnes suudeti tuvastada populistlike paragrahe vaid 9,1% kõikidest lõikudest. Eelvalimiste kõnede keskmiseks populistlikkuseks oli 20,91%.

Üldvalimiste aegsetest kõnedest paistis silma kõige kõrgema populistlikkusega 16. septembril 2016. a Floridas peetud kõne, mille osakaal küündis 38,3 protsendini. Kõige madalama osakaaluga aga oli 1. juulil 2016. aastal Denveris peetud kõne, mille lõikudest vaid 11,7% võis pidada populistlikke teese sisaldavaks. Selle ajaperioodi kõnede keskmiseks populistlikkuse sisalduseks oli 22,73%.

Ametiaegsetest kõnedest kõige kõrgema populistlikkuse tasemega kõneks osutus Pennsylvania osariigi linnas Harrisburgis 29. aprillil 2017. aastal peetud kihutuskõne, mille kõikidest lõikudest 39,4% võis pidada populistlikuks. Kõige madalama hinde sai aga 13. oktoobril 2017. aastal toimunud väärtuspõhiste valijate kõrgürituse Values Voter Summiti kõne 8,1% sisaldusega. Ametisse astumise ja 2018. aasta aprilli vahele jäävate kõnede populistlike lõikude keskmiseks osakaaluks saadi 18,02%.

Joonis 1. Analüüsitud kõnede populistlike lõikude osakaal

Analüüsitud kõnedest kõige kõrgema populistlike paragrahvide sisaldusega kõneks oli New Yorkis peetud kandidatuurist teatamise kõne, kus üle poolte lõikudest liigitusid populistlikeks. Seda tõsiasja võib põhjendada mõttega, et kampaaniaalguse kõne eesmärgiks on kaardistada võimalikult üksikasjalikult ning laialdaselt kõiki probleeme ning ideid, mis tekitaks omakorda võimalikult palju kõlapinda, kõnetaks suurt osa valijaskonnast ning looks tugeva vundamendi järgnevateks kõnedeks kampaanias.

USA parteide poolehoiul on selge geograafiline seos. Tugevad demokraatide osariigid jäävad peamiselt USA lääne- ning idarannikule (Lisa, joonis 2). Analüüsi sattusid ajalooliselt tugeva vabariiklaste poolehoiuga osariikidest Oklahoma, Ohio, Kentucky ning North Dakota. Seal peetud kõnede keskmiseks populistlike lõikude osakaaluks saadi 18,3%. Samas aga tugevate demokraatlike osariikide näitajaks osutus 21,4%. Kuna esialgsesse valimisse sattusid traditsiooniliselt demokraatide poole kalduvatest

osariikidest või haldusüksustest vaid pealinn Washington, New York ja Marylandi osariik, uuriti edasiselt veel täiendavalt demokraatide teisi võimukantse. 2016. aasta küsitluse kohaselt on kõige „sinisemad“ osariigid lisaks eelnevas analüüsis kajastatud haldusüksustele veel ka Vermont, Massachusetts, Delaware, Hawaii, California, Connecticut, Illinois ning Rhode Island (Jones 2017). Analüüsida oli aga võimalik nendest osariikidest vaid California, Connecticuti, Massachusettsi ning Rhode Islandi kõnesid, kuna teistes ajalooliselt kõrge demokraatide poolehoiuga osariikides Trump kõnesid ei pidanud. Ka nende kõnede keskmine populistlikkus kujunes eelnevate tulemustega võrdväärseks, jäädes 20,6 protsendi juurde. Need näitajad viitavad sellele, et Trumpi populistlikke teeside osakaal kõnedes ei sõltu osariigist. Presidentuuri aegset keskmist osakaalu võib aga langetada tõsiasi, et lisaks kihutuskõnedele on riigipeal vaja esineda ja esindada riiki ka erinevatel tippkohtumistel ning välislähetustel, kus ei pöörduta otseselt valijaskonna poole.

Kuigi populistlikkuse sisaldus varieerus eri kõnede lõikes nii samal kui ka eri ajaperioodidel märkimisväärselt, kujunesid kõikide etappide keskmised võrdlemisi sarnaseks, jäädes vahemikku 18,02 kuni 22,73 protsenti. Populismi uurimismudeli loonud Matthijs Rooduijni ning Teun Pauwelsi Euroopa parteide valimisplatvormide populismi uuringus leiti, et üldjuhul jäid populistlike lõikude osakaalud ligikaudu kuni 10 protsendini. Samas aga küündisid erandlikult ligi 15% osakaaluni Hollandi Vabaduspartei 2006. aasta ning 1994. aasta Sotsialistliku Partei valimisplatvormid (Rooduijn et Pauwels 2011:1277). Sarnase uurimismetoodikaga Belgia erakondade kirjandusele keskendunud töös leiti, et kõige populistlikuma partei sisepoliitikaga seonduvatest ideest üle 20% olid populistlikud (Pauwels 2011:110).

Need andmed viitavad tõsiasjale, et Trumpi puhul on tõepoolest tegu kõikide analüüsitud ajaperioodi lõikes võrdlemisi populistliku fenomeniga. Keskmiselt iga viies Trumpi mõttekäik kõnedes sisaldab nii eliividivastasust kui ka rahvakesksust. Trump on olnud sõltumata ajaperioodist pidev populist. Samas annavad eri kõnede lõikes palju varieeruvad populismi sisaldused aluse arvata, et tegu on emotsionaalse ning kohati liialdava poliitikuga, kes olenevalt päevast võib piirduda ka mõõdukamas koguses populistlikke teeside väljendamisega. Nende faktorite koosmõjul kujuneb Trumpi

ilmestav populistliku poliitiku kuvand, kes samas ei erine märkimisväärselt teistest populistlikest poliitilistest tegutsejatest või üksustest. Alar Kilp on kirjutanud, et populistlikkust leidub Lääne demokraatiates igas poliitilises tegutsejas ning teatud populism on poliitikas paratamatu (Kilp 2015:74), ning nende tulemuste puhul saab kinnitada seda tõsiasja ka Trumpi puhul.

3.2 Kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemused

Lisaks populistlike mõttekäikude sisaldusele kõnedes analüüsiti ka kõnede sisu ning prooviti leida vastust küsimusele, kas ja kuidas on Trumpi ideed ajapikku muutnud. Kõiki eelvalimiste aegseid kõnesid (eriti kihutuskõnesid) iseloomustab identne ülesheitus ning teemapüstitus, mis algab ideega, et meie riik vaevleb tõsiste probleemide käes ning me ei võida enam nii siseriiklikul tasandil ega välispoliitikas. Oluliseks valdkonnaks, mida saaks palju paremini läbi viia, peab Trump kaubandust. Kandidaat toob välja Mehhiko, Hiina, Jaapani, Saksamaa, Kanada, kelle kõigiga on täna Ameerika Ühendriigid ebaausates kaubanduslepetes:

“Our country is in serious trouble. We don't have victories anymore. We used to have victories, but we don't have them. When was the last time anybody saw us beating, let's say, China in a trade deal? They kill us. I beat China all the time. All the time. ... The U.S. has become a dumping ground for everybody else's problems.” (Trump, New York City, 16. juuni 2015)

Trumpi sõnul on tegemist n-ö ühesuunalise tänavaga, kus teised riigid lõikavad ühendriikidelt kasu. Selline kaotamine tuleb lõpetada ning üheks võimaluseks selle teostamisel oleks peamise süüdlase ehk eliidi kõrvaldamine. Eliidivastastus on Trumpi kõnedes kõikidel perioodidel kesksel kohal. Poliitikuid iseloomustatakse loosungiga *All talk, no action* ning poliitilist korda kui *rigged system*. Lisaks sellele räägitakse eliidist ning valitsuses olevatest inimestest kui saamatutest ning ebaintelligentsetest inimestest, kasutades sõnu *stupid elite, political hacks, incompetent, lightweights*. Võimul olevad poliitikud ehk *Washington elite* on tõenäoliselt korrumpeerunud ning mõjutatud lobistide või huvigruppide poolt:

“We have politicians as our negotiators. We have politicians that are controlled like Hillary Clinton by her donors, her special interests and her lobbyists and they won't let her do what's right for our workers and for our country.” (Trump, Dimondale, 19. August 2016)

Enda legitiimsust proovitakse tõsta ning Washingtoni maha teha ka tõsiasjaga, et Trump finantseerib end ise, kuid teised poliitikud sõltuvad annetustest. Trumpi sõnul kulutab ta teiste kandidaatidega võrreldes kõige vähem, kuid on kõige edukam ning populaarsem:

“I'm self-funding my campaign. It's been an amazing experience for me because I have very little money invested so far. I thought by this time I'd have about 30 million in ads and I have none although I took a small radio commercial the other day in Iowa. But we have virtually no money in invested in ads or advertising. And I think you as business people will feel pretty good about this and respect it. At first, I was embarrassed by that. I said, "You know, I think we're going to have spend money just to spend money" but it's not really like a good thing to do because I am in first place by a lot. It's not even close. Every single poll, every single state.” (Trump, Washington D.C., 3. detsember 2015)

Lisaks üldisele valitsuse mustamisele saab kriitikanooli ka kandidaat Hillary Clinton. Trump peab teda valelikuks, ebakompetentseks ning kurjategijaks, kes koos oma abikaasa Bill Clintoniga on võidelnud vaid endale kasulikke poliitikate eest:

“But, while you've lost out, Hillary Clinton has raked in cash from her contributors. She and Bill have made \$150 million in speeches -- and she's a bad speaker. They gave 39 speeches to big banks, including \$2 million in speaking fees from Goldman Sachs. The Clintons received another \$2 million from a Swiss bank after Hillary negotiated a favorable settlement for them as Secretary of State.” (Trump, Pueblo, 3. oktoober 2016)

Ka tollaegne riigisekretär John Kerry ei jäänud kriitikata. Trumpi arvates on John Kerry saamatu ning liiga malbe välispoliitikas, eriti Iraani tuumaleppe kõnelustes:

„It blew up, just blew up the whole world it's like a different place it's possible that because of this deal made by Secretary Kerry, who has absolutely no clue how to negotiate, it may be that he's going to supersede and I understand that he may want to run for president, he has no chance” (Trump, Los Angeles, 15. september 2015)

Veel ei ole liidri rolliga täna hakkama saanud Trumpi sõnul Barack Obama, ning selle ilmestamiseks tuuakse välja tervishoiupoliitika Obamacare, üleosariigilise ühtlustatud hariduspoliitika põrumise ning etniliste vähemuste majandusliku madalseisu:

“Also on my first day I'm going to ask Congress to send me a bill to immediately repeal and replace disastrous Obamacare... It has turned out to be a disaster... And we're going to terminate Common Core. And we're bringing our education local. I've outlined a plan to provide every disadvantaged child in America the freedom to choose the private, public, magnet or religious school of his or her choice. This will help lift millions of poor African-American and Hispanic children out of poverty, something we are going to do. Since President Obama came into office another two million Hispanic-Americans have fallen into poverty. It's catastrophic. And it's totally unacceptable.” (Trump, Tampa, 16. September 2015)

Poliitiline korrektsus on Trumpi sõnul halb, ning riigi etteotsa ei ole vaja kõigile meeldivat persooni, vaid pigem karmi ning kindlakäelist liidrit. Autoritaarsusele viitab ka sõjaväe tugevaks ehitamise pidev mainimine:

„But, I said, "This is going to be an election that's based on competence, because people are tired of these nice people... We don't need nice.” (Trump, New York City, 16. juuni 2015)

“I love the military, and I want to have the strongest military that we've ever had, and we need it more now than ever. “ (Ibid).

Kuid on ka võimalik, et Trump kui edukas ärimees on lihtsalt väga enesekindel oma võimetes juhtida riiki kui järjekordset äri. Liigne enesekindlus võib aga samas olla jällegi kattevari ebakindluse varjamiseks. Läbivaks temaatikaks on Trumpi kihutuskõnedes läbi aegade olnud enda ning tema meeskonna kiitmine ning tõestamine. Olgu selleks siis oma vara, oma oskuste, perekonna või kehajäsemete suuruse kiitmine (Lakoff 2017:598).

Selline süüdlase otsimine ja ning rahva ning riigi probleemide põhjustamises süüdistamine on tüüpiline populistlik võte. Kui midagi saab populismist kindlalt väita, on see, et selle üheks alustalaks on rahvuse ning rahva ehk „tavakodanike“ heitlus eliidiga. Paatoslik ning patriotlik kodaniku ülistamine ilmneb valitseva klassi vastandamisel rahvale. Kaevurid, sõjaveteranid, politseinikud ning muud tublid kodanikud on Trumpi sõnul poliitikute poolt ära unustatud, jäetud hääleta ning seega ka võimuta. Trumpi sõnul aga tema valitsuse all ei jää keegi enam hääleta:

“Thank you, and we are supporting our incredible police and law enforcement. We will save American lives, protect American sovereignty, and we will ensure the forgotten men and women of our country are never forgotten again.”
(Trump, Washington D.C., 1. juuli 2017)

Lisaks sellele rõhutatakse ka töökohtade, kui prima ühiskondliku projekti, meeletut kasvu ning maksude alandamist. Samuti lubab Trump kaitsta USA põhiseaduse teisest parandusest tulenevat indiviidi õigust omada ning kanda relvi:

“Here are a few of the things that we're going to do and we're going to get them done quickly: a massive tax cut for working Americans... My tax reforms will add millions of new jobs and thousands of new small businesses.” (Trump, Wilmington, 1. september 2016)

“Remember that. They will take away -- thank you. They will take away those massive tax cuts and they will take away your Second Amendment. By the way,

if you only had a choice of one, what would you rather have? The Second Amendment or the tax cuts? Go ahead, Second Amendment, tax cuts. Second Amendment. I'm going to leave it at the Second Amendment. I don't want to get into that battle, all right? ... We're going to say you want -- Matt, we're going to say you want the Second Amendment the most. But we're going to get them all.”
(Trump, konservatiivide poliitkomideede konverents, 23. veebruar 2018)

Kuigi ka üldvalimiste jooksul jäid peamised tuumikideed võrreldes eelvalmistega Trumpil samaks, tõusis eliidivastatus ning seda peamiselt oma põhilise oponendi Hillary Clintoni ja tema abikaasa Bill Clintoni kritiseerimise näol. Kui eelvalimiste aegu ilmnes kõnedes maksimaalselt paar korda märksõna Clintonid, siis üldvalimiste ajaks olid Trumpi kõned kohati vaid oma oponendi või valitsuse mustamisele üles ehitatud. Trump vastandas ennast täielikult Hillary Clintonile. Sõnum valijatele oli lihtne: kui soovite muutust, ärge valike Clintonit, vaid Trumpi:

“Hillary Clinton is a legacy of death, destruction, and terrorism. America deserves a better legacy.” (Trump, Dimondale, 19. august 2016)

“We must turn the page on yesterday. Only a change in leadership will produce a change in outcomes, and we can't take, as a country, four more years of Obama. And that's what you get with Hillary Clinton but probably worse.” (Ibid)

Robin Lakoff on kirjutanud, et Trump proovib näidata ennast iga hinna eest võimsa meesfiguurina. Clintonit aga nähakse enesekindla seadusi mitte järgiva naisena, kes ei ole kõnesid pidades alandlik ega flirtiv. Selline ebatraditsiooniline soorollide jaotus tekitab hirmu nii ebakindlates meestes kui ka naistes, mis annab eelise näiliselt mehisele Trumpile (Lakoff 2017:598).

Ka valitsuses olles ei muutunud Trumpi kõnede sisu märkimisväärselt. Peamised mõtted jäid suuresti identseks. Samas aga hakkati neid ideid nüüd esitlema justkui millegi peagi täituvana. Keskse mõttena kommenteeriti tõsiasi, et parandasime eelmiselt

valitsuselt suure hunniku probleeme. Sellega põhjendab Trump oma võimetust kõike lubatust täide viia:

“But we have a lot of work to do. The fact is we inherited a mess. It's a mess. I met with the prime minister today of Iraq. I met with others, Middle East, North Korea. [Booing] North Korea, I'll tell you what, what's happening there is the disgraceful and not smart, not smart at all. So many different problems.”
(Trump, Louisville, 20. märts 2017)

Retoorikas säilis isegi ka Washingtoni eliidi mustamine ja korruptsioonis süüdistamine, kuigi võiks eeldada, et presidendina ning miljardärist ärimehena ollakse samuti osa eliidist. Populistlikuks võib pidada ka esile kerkinud mõttekäiku, et nüüd hakkatakse Washingtonist võimu rahvale üle kandma:

“That is why my administration is transferring power out of Washington and returning that power back to where it belongs -- to the people. To the people.”
(Trump, Washington D.C., 1. juuli 2017)

Lisaks sellele laienes rahvale võimu tagasi võtmise tees ka rahvusvahelisele tasandile. Riigipea nägi oluliseks lisaks Washingtoni tehnokraatidelt võimu ära võtmisele ka globaalsete bürokraatidelt võimu tagastamist ameerika rahvale. Seda võib pidada populistliku poliitika jätkamiseks, kus probleemide põhjustamises otsitakse kindlat süüdlast. Kuna aga valitsust ei saa enam ise selle osa olles nii palju süüdistada, tuleb otsida sihtmärgiks kedagi riigivälist:

“We believe that every American should stand for the national anthem and we proudly pledge allegiance to one nation under God. Our rights come from our Creator, and no earthly force can ever take those rights away, and they never will. That is why my administration is taking power back from global bureaucrats and returning that power back to the American people, and you see it all the time. You see it economically, you see it at the church. You see it in every different way.” (Trump, Pensacola, 8. detsember 2017)

Veel eraldus selgelt üks vasturääkiv mõte. Enne valituks saamist rõhutas Trump, et praegune valitsus on ebakompetentne, rahvalt on võim ära võetud ning muutuste jaoks on vaja tugevat liidrit. Presidendina hakkas aga Trump rääkima kiriku, perekonna, kogukonna ning iga indiviidi olulisest rollist jätkusuutliku ning armastusrikka ühiskonna loomisel:

“We know that it's the family and the church, not government officials, that know best how to create strong and loving communities. And above all else, we know this: In America, we don't worship government -- we worship God. Inspired by that conviction, we are returning moral clarity to our view of the world and the many grave challenges we face.” (Trump, väärtuspõhiste valijate suurüritus, 13. oktoober 2017)

Donald Trumpi kõnedes edasiantavate ideede raamistik on jäänud alates kandidatuurist kuni tänaseni võrdlemisi sarnaseks. Ärimehest poliitiku mõtteid iseloomustab kindel eliidile vastandumine, võõraviha ning rahvakesksuse sümpatiseerimine. Ausaid riigi kodanike ja töölisklassi peetakse unustatuks, hääletuks ning seega võimutuks. Rõhutatakse, et traditsioonilised poliitikud on ebakompetentsed ning esindavad vaid enda või lobbistide ning annetajate huve. Lisaks poliitikute saamatusele on siseriiklikes hädades süüdi ka illegaalsed immigrandid, kes toovad endaga kaasa vägivalda ning narkokaubanduse. See kõik on viinud Ameerika poliitiliselt korrektseesse madalseisu, kust on vaja kiiremas korras tagasitee leida. Trump rõhutab, et ainult tema, kellel on ärivaistu ning parim meeskond, võib ühendriigid uuesti õitsele pöörata.

Samas aga joonistus üldvalimiste aegu välja suurenenud eliidivastatus, mis põhines peamiselt tema oponendi Hillary Clintoni kriitikal. Ka Trumpi valitsusaegsed kõned ei paistnud silma märkimisväärsete sisuliste erinevustega, kuid ilmnis informatsiooni serveerimise mõningane muutus. Kui eelnevalt anti välja mitmeid lennukaid valimislubadusi, öeldes, et kogu valitsemisprotsess on lihtne ning poliitikad on vaja lihtsalt „ära teha“, siis presidentuuri ajal hakkati lubama nende peatset täitumist tulevikus. Populismi abil saavutatud võidu järgset keerulist valitsemisteed siluti

mõttega, et eelmiselt valitsuselt pärandati vaid hunnik probleeme. Lisaks sellele leiti, et enne valituks saamist rõhutas Trump praeguse valitsuse ebakompetentsust. Rahvalt on võim ära võetud ning muutuste jaoks on vaja tugevat liidrit. Presidendina hakkas aga Trump rääkima kiriku, perekonna, kogukonna ning iga indiviidi olulisest rollist jätkusuutliku ning armastusrikka ühiskonna loomisel. Veel lisandus Trumpi kõnedesse presidentuuri ajal idee, et lisaks Washingtonile tuleks ka „globaalsetelt bürokraatidelt“ võim ameerika rahvale tagasi võtta, millega sisuliselt jätkati populistlikku süüdlase otsimise poliitikat.

KOKKUVÕTE

Viimastel aastatel on üha rohkem hakanud Lääne demokraatiaid ilmestama populistlikud tegutsejad. Venemaa, Türgi, Ungari, Poola ning paljud teised esialgselt demokraatiale kaldunud riigid on täna üha rohkem muutumas autoritaarseks, ning nende ühiseks mobiliseerivaks jõuks on populistlikud parteid või retoorilised võtted. Kuigi populistlikkus on laiahaardeline ning mitmeid eri poliitilisi liikumisi seletav mõiste, on säilinud konsensus baasdefiniitsioonist ehk eliidi ning rahva vahelisest konfliktist. Ka miljardärist presidenti Donald Trumpi on peetud populistiks ning ohuks demokraatiale. Samas aga arvavad osad õpetlased, et Trumpi fenomeni ei saa pidada uudseks ega ka tõeliselt populistlikuks nähtuseks poliitikas.

Uurimaks Donald Trumpi retoorika olemust ning selle muutust eri perioodide vältel, analüüsiti riigimehe avalikke kõnesid alates kandidatuuri algusest kuni käesoleva aasta aprillini. Esialgsesse uuringusse valiti 31 kõne ehk ligi 10% kõikidest kõnedest. Analüüsi esimeseks sammuks oli kõnede populistlike lõikude sisalduse hindamine. Kui paragrahv sisaldas endas nii antielitaarseid kui ka rahvakeskseid omadusi, liigitati lõik populistlikuks.

Kuigi populistlikkuse sisaldus varieerus eri kõnede lõikes nii samal kui ka eri ajaperioodidel märkimisväärselt, kujunesid kõikide etappide keskmised võrdlemisi sarnaseks, jäädes vahemikku 18,02 kuni 22,73 protsenti. Samuti ei leitud ka märkimisväärsed mustreid eri osariikides peetud kõnede populismi sisalduse vahel. Sama metoodikaga varem läbi viidud Euroopa parteide uuringutes on leitud, et kõige populistlikumate poliitiliste tegutsejate edasiantavate sõnumite populismi sisaldus on jäänud ligi 15 kuni 20 protsendini. Andmete kõrvutamisel ilmnes tõepoolest asjaolu, et Trumpi puhul on tegu olnud püsivalt võrdlemisi populistliku fenomeniga. Samas aga viitab analüüsitud kõnede populistlikkuse sisalduse suur kõikumine eri kõnede lõikes, et Trump on olemuselt pigem emotsionaalne ning spontaanne kui kaalutletud ning ratsionaalne.

Lisaks kombineeritud kvantitatiivsele sisuanalüüsile viidi läbi ka Trumpi peamiste ideede sisu ning nende muutuste uurimiseks kvalitatiivne sisuanalüüs. Trumpi kõnedes edasiantavate ideede raamistik ning temaatika on jäänud alates kandidatuurist kuni tänaseni võrdlemisi sarnaseks, mille keskseks ideeks on kriisiolukorra kommunikeerimine. Riigimehe olemuslikku populistlikkust ilmestab vankumatu antielitaarsus ning rahvakesksus. Trump rõhutab, et traditsioonilised poliitikud on ebakompetentsed ning korrumpeerunud ning kui soovitakse oma ellu muutust, tuleks teda järgida ning valida.

Võrreldes eelvalmistamise perioodiga tõusis üldvalimiste aegu kõnedes antielitaarsus. Seda peamiselt oma põhilise oponendi Hillary Clintoni kritiseerimise tõttu. Liikudes analüüsis viimase käsitletava etapini ehk presidentuurini, leiti, et ka sellel ajaperioodil on kõnedes säilinud peamised esialgsed teesid. Erinevuseks saab tuua võrreldes teiste ajaperioodidega aga viisi, kuidas neid ideid edasi anti. Kandidatuuri ajal rääkis Trump traditsiooniliste poliitikute saamatusest, lihtsustades võimuprotsessid ning eduka juhtimise lapsemänguks. Pärast presidendiks saamist hakkati aga rõhutama tõsiasja, et eelmiselt valitsuselt pärandati vaid palju probleeme ning uus valitsus küll tegeleb probleemidega, kuid nende lahendamine võtab aega. Samuti laienes tüüpiline populistlik loosung võtta Washingtoni bürokraatidelt võim tagasi rahvale ka rahvusvahelisele tasandile. See tähendab, et eliidivastase poliitika jätkamiseks hakkati presidentuuri ajal otsima riiklike probleemide põhjustajaid riigist väljastpoolt. Ka teatud kohustuste ära delegeerimist indikeeris viimasel ajaperioodil esile kerkinud mõte, et me ei kummarda valitsust, vaid jumalat. Riigipea toonitas, et kirikul, perekonnal, kogukonnal ning igal indiviidil on oluline roll jätkusuutliku armastusrikka ühiskonna ning riigi loomisel. Samas aga eelvalmistamise ning üldvalmistamise ajal rõhus Trump võimuta jäetud ning eliidi poolt unustatud „tavakodanike“ ideele, kelle olukorra parandamiseks oleks vaja tugevakäelist liidrit.

Nii kvalitatiivsest kui ka kvantitatiivsest sisuanalüüsist selgus, et Trumpi puhul on kõikide ajaperioodide vältel olnud tegu populistliku poliitikuga, kelle peamised ideed on jäänud vankumatuks. Kuigi kvantitatiivsest analüüsist ilmnas populistlikke löikude osakaalu suur varieeruvus, jäävad kõikidel ajaperioodidel peetud kõnede keskmine

populismi sisaldus võrdväärsele tasemele samal meetodil mõõdetud Euroopa populistlike tegutsejatega. Trumpi puhul on tegu populistiga, kuid teda ei saa pidada teistest populistlikest tegutsejatest märkimisväärselt äärmuslikumaks ning demokraatiat ohustustavaks fenomeniks. Trumpi kahjuks on populism tsükliliselt esinev loomulik osa demokraatiast. Kui riigipea ei suuda kohanduda kiirelt muutuva ühiskonnaga ega muuta oma retoorikat, võivad tema poliitikakarjääri tippphetked olla juba möödas.

KASUTATUD KIRJANDUS

Alvares, Claudio. 2016. „Populism, extremism and media: Mapping an uncertain terrain” *European Journal of Communication* 31(1): 46-57.

Canovan, Margaret. 2004. „Populism for political theorists? *Journal of Political Ideologies* 9(3): 241-252.

Canovan, Margaret. 1982. “Two Strategies for the Study of Populism” *Political Studies* 30(4): 544-552.

Edwards, Phil. 2015. “7 world-changing inventions people thought were dumb fads” 29. juuni. <https://www.vox.com/2015/2/9/8004661/fads-inventions-changed-world> (külastatud 17.05.2018).

Factbase. „Donald Trump Speech Transcripts“ <https://factba.se/transcripts/speeches> (külastatud 17.05.2018).

Friedman, Uri. 2017. “What is a Populist?” 27. veebruar. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/02/what-is-populist-trump/516525/> (külastatud 17.05.2018).

Jones, Jeffrey M. 2017. “GOP Maintains Edge in State Party Affiliation in 2016” 30. jaanuar. <http://news.gallup.com/poll/203117/gop-maintains-edge-state-party-affiliation-2016.aspx> (külastatud 17.05.2018).

Kilp, Alar. 2015. „Populismi demokraatlikud funktsioonid“ *Riigikogu Toimetised*: 74-83. <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/Alar-Kilp-Populismi-demokraatlikud-funktsioonid.pdf> (külastatud 17.05.2018).

Kübarsepp, Külliki. 2016. „Kübarsepp: OSCE roll on peatada populismi võidukäik“ 5. juuli.

<https://www.riigikogu.ee/fraktsioonide-teated/eesti-vabaerakonna-fraktsioon/kubarsepp-osce-roll-peatada-populismi-voidukaiku/> (külastatud 29.11.2017).

Lakoff, Robin Tolmach. 2017. „The hollow man: Donald Trump, populism, and post-truth politics“ *Journal of Language and Politics* 16 (4): 595-605.

Mudde, Cas. 2016. „Why Should We Study Populism?“ 29. jaanuar. <https://wheatley.byu.edu/why-should-we-study-populism/> (külastatud 17.05.2018).

Nyugen, Clinton. 2016. „7 world-changing inventions that were ridiculed when they came out“ 2. august. <http://www.businessinsider.com/inventions-that-were-ridiculed-2016-8> (külastatud 17.05.2018).

Pappas, Takis S. 2016. “Modern Populism: Research Advances, Conceptual and Methodological Pitfalls, and the Minimal Definition” <http://politics.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-17> (külastatud 17.05.2018).

Pauwels, Teun. 2011. „Measuring populism: A quantitative text analysis of party literature in Belgium” *Centre d'Etude de la Vie Politique* 21(1): 97-119.

Poenaru, Florin. 2017. „We, the People!: Community, Populism and the Crisis of Political Representation.” *Caietele Echinox* 30: 21-32.

Riedel, Rafal. 2017. “Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential” *Polish Sociological Review* 199: 287-298.

Rooduijn, Matthijs et Pauwels, Teun. 2011. „Measuring Populism: Comparing Two Methods of Content Analysis” *West European Politics* 34 (6): 1272-1283.

Sandel, Michael J. 2018. „Populism, Trump, and the future of democracy” 9. mai.
<https://www.opendemocracy.net/michael-j-sandel/populism-trump-and-future-of-democracy> (külastatud 17.05.2018).

Suurkask, Heiki. 2012. „Kunagine USA partei, mis andis nime tänapäeva populismile“
13. detsember. <http://forte.delfi.ee/news/militaaria/kunagine-usa-partei-mis-andis-nime-tanapaeva-populismile?id=65317370> (külastatud 17.05.2018).

THE DEVELOPMENT OF DONALD TRUMP'S POPULIST RHETORIC OVER THE COURSE OF HIS CANDIDACY AND PRESIDENCY

Joann Klaas

Summary

The political landscape of the western democracies has seen an increase in populist political actors in recent years. Countries like Russia, Turkey, Hungary and the UK with the Brexit are showing, in varying degrees, signs of authoritarianism and populism. Newly elected American president Donald Trump has also been described as a highly populist political actor. However, many scholars tend to disagree. Some authors refuse to consider Trump's rhetoric populist at all. The purpose of this research was the aspiration to find out how has Trump's rhetoric been developed since his presidential candidacy until today. Could he truly be described as a populist? Due to contradictory evaluations of Trump's populism, the hypothesis of this research assumes that Donald Trump could be described as a populist, but his phenomena cannot be classified as an exceptional aberration of democracy.

Since the term "populism" could be used to describe many different political phenomena throughout history, it was stressed to define the term as narrowly as possible. Although the definitions of populism have varied since its inception, scholars tend to agree that every populist movement consists of the struggle between the elite and the "people".

This research paper is also based on the very same idea. To measure Donald Trump's populism over the course of his candidacy and presidency, approximately 10% of all his speeches from periods mentioned before were analysed. The research method used in this paper is based on the Matthijs Rooduijn and Teun Pauwels approach, which combines qualitative text analysis with quantitative content analysis. The unit of the measurement was a paragraph. If the paragraph contained both anti-elitism and people-centrism, then the idea was categorised as populist. Combined quantitative text analysis confirmed that Trump's rhetoric has been since his candidacy until today persistently populist and equivalent to some of the most populist European parties. The

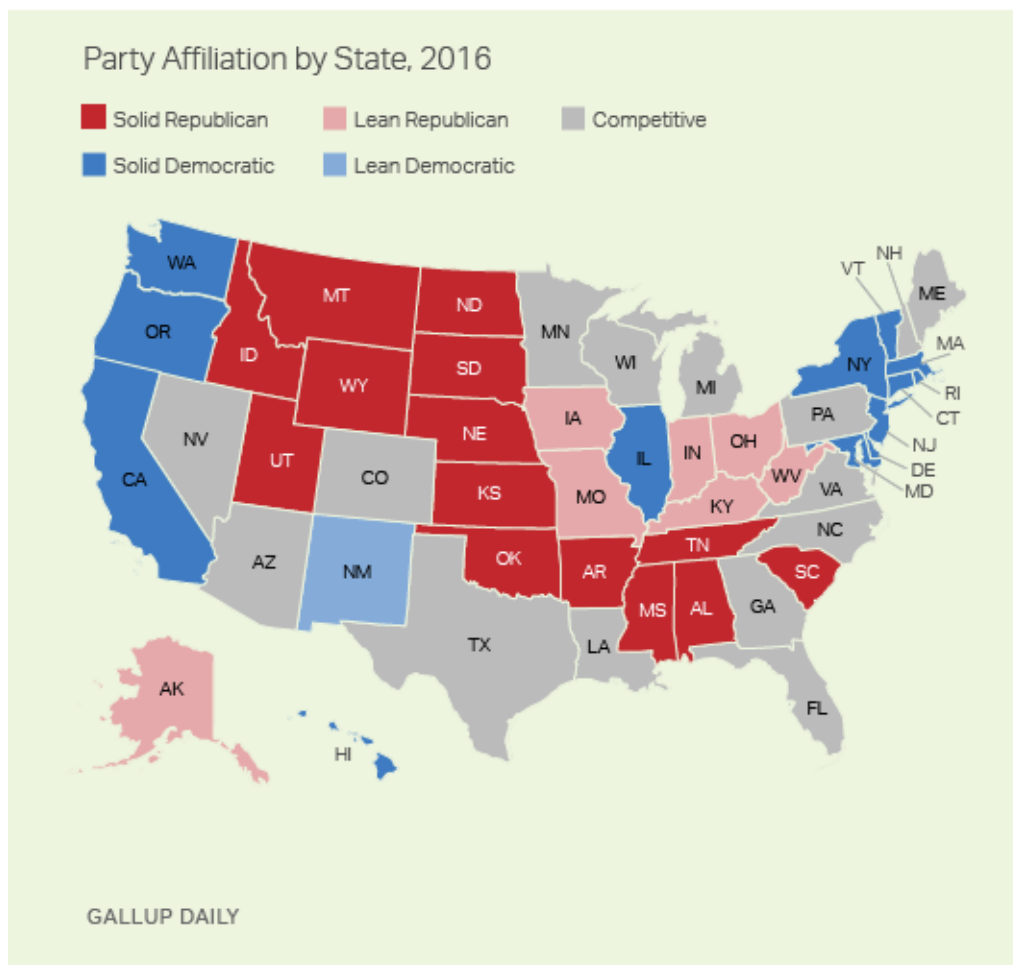

mean percentage of populist paragraphs in the analysed speeches stayed between 18,02 to 22,73. Whereas the allegedly populist parties in Europe scored percentages of about 15 to 20.

Furthermore, qualitative text analysis confirmed the populist rhetoric on every time frame due to constant appearance of anti-elitism and people-centrism. The base ideas of Trump's politics remained the same at the republican primaries and throughout the general election. However, the results suggested that there was an increase in anti-elitism, which peaked at the end of the general election period. This could be described by the fact that most of the Trump's general election speeches were based on the criticism of his main opponent, Hillary Clinton. After the inauguration, Trump continued to communicate his main tenets, but slightly changed the way of doing it. Highly optimistic „changes will be immediate and easily achieved“ rhetoric descended to more realistic „the transformation of society requires time“ frame of mind. In addition to that, Trump expanded his anti-elitistic view of the establishment into foreign policy. Besides displaying the Washington as a thief of the power of the people, Trump started to stress the importance of claiming it back from the global bureaucrats.

These findings suggest that Donald Trump can indeed be regarded as a populist throughout his recent political career and his populist tendencies today seem to continue. However, his phenomena cannot be classified as an exceptional aberration of democracy. To his disadvantage, the appearance of populism in western democracies tend to be cyclical. If there is no significant evolution in Trump's ideas or political rhetoric, his political career may have already reached its peak.

LISAD

Joonis 2. USA parteide poolehoiu jaotus osariigiti (Jones 2017)

Analüüsitud kõned:

Trump, Donald. 2015. „Speech: Donald Trump Announces His Candidacy in New York, NY - June 16, 2015” <https://factba.se/transcript/donald-trump-announcement-speech-new-york-ny-june-16-2015> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2015. „Speech: Donald Trump in Norwood, MA - August 28, 2015”
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-norwood-ma-august-28-2015>
(külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2015. „Speech: Donald Trump in Los Angeles, CA - September 15, 2015” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-los-angeles-ca-september-15-2015> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2015. „Speech: Donald Trump in Oklahoma City, OK - September 25, 2015” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-oklahoma-city-ok-september-25-2015> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2015. „Speech: Donald Trump in Beaumont, TX - November 14, 2015” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-beaumont-tx-november-14-2015> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2015. “Speech: Donald Trump in Washington, DC - December 3, 2015” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-washington-dc-december-3-2015> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. “Speech: Donald Trump in Altoona, IA - January 19, 2016” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-altoona-ia-january-19-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. “Speech: Donald Trump in Tampa, FL - February 12, 2016” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-tampa-fl-february-12-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. “Speech: Donald Trump in Virginia Beach, VA - February 24, 2016” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-virginia-beach-va-february-24-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. “Speech: Donald Trump in Cleveland, OH - March 12, 2016” <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-cleveland-oh-march-12-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Eau Claire, WI - April 2, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-eau-claire-wi-april-2-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Hartford, CT - April 15, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-hartford-ct-april-15-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Plattsburgh, NY - April 15, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-plattsburgh-ny-april-15-2016>
(külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Washington, DC - April 27, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-washington-dc-april-27-2016>
(külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Denver, CO - July 1, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-denver-co-july-1-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Scranton, PA - July 27, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-scranton-pa-july-27-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump Addresses a Rally in Abingdon, VA - August 10, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-abingdon-va-august-10-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Dimondale, MI - August 19, 2016"
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-dimondale-mi-august-19-2016>
(külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Wilmington, OH - September 1, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-wilmington-oh-september-1-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Baltimore, MD - September 12, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-baltimore-md-september-12-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Miami, FL - September 16, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-miami-fl-september-16-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Pittsburgh, PA - September 22, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-pittsburgh-pa-september-22-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Pueblo, CO - October 3, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-pueblo-co-october-3-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Columbus, OH - October 13, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-columbus-oh-october-13-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2016. "Speech: Donald Trump in Scranton, PA - November 7, 2016" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-scranton-pa-november-7-2016> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump Inauguration Speech in Washington, DC - January 20, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-washington-dc-january-20-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Weekly Address: Donald Trump - Washington, DC - February 11, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-washington-dc-february-11-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump at the NRCC Dinner - March 21, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-nrcc-dinner-march-21-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump at a Rally in Louisville, KY - March 20, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-louisville-ky-march-20-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump at Rally in Harrisburg, PA - April 29, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-rally-harrisburg-pa-april-29-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump Addresses Military Personnel at NAS Sigonella, Italy - May 27, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-military-nas-sigonella-may-27-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump at Celebrate Freedom Rally - July 1, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-celebrate-freedom-rally-july-1-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump on Tax Reform at Event in North Dakota - September 6, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-tax-reform-north-dakota-september-6-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump Addresses the Value Voters Summit - October 13, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-value-voters-summit-october-13-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump Holds a Make America Great Again Rally in Pensacola, Florida - December 8, 2017" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-make-america-great-again-pensacola-december-8-2017> (külastatud 17.05.2018).

Trump, Donald. 2017. "Speech: Donald Trump Delivers a Speech at the CPAC Conference - February 23, 2018" <https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-cpac-conference-february-23-2018> (külastatud 17.05.2018).

Mina,

_____

(autori nimi)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

_____
_____
_____
_____

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

_____

(juhendaja nimi)

1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu alates **21.05.2018** kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
3. olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, _____ *(kuupäev)*

_____

(allkiri)